

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē bālakāṇḍē
॥ catuḥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ catuḥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

viśvāmitrēṇa balād vasiṣṭhādhēnōrapaharaṇaṃ tatō
bhṛśaduḥkhitayā śabalayā vasiṣṭhasyātrānanumatim jñātvā
tadājñayā śakayavanādīn sṛṣṭvā tairviśvāmitrasainyasya
saṃharaṇaṃ

kāmadhēnum vasiṣṭhō'pi
yadā na tyajatē muniḥ |
tadāsyā śabalāṃ rāma
viśvāmitrō'nvakarṣata ॥ 1.54.1 ॥

nīyamānā tu śabalā
rāma rājñā mahātmanā |
duḥkhitā cintayāmāsa
rudantī śōkakarśitā ॥ 1.54.2 ॥

parityaktā vasiṣṭhēna
kimahaṃ sumahātmanā |
yāhaṃ rājabhṛtairdīnā
hriyēya bhṛśaduḥkhitā ॥ 1.54.3 ॥

kiṃ mayāpakṛtaṃ tasya
 maharṣērbhāvitātmanaḥ |
 yanmāmanāgasam drṣṭvā
 bhaktāṃ tyajati dhārmikaḥ || 1.54.4 ||

iti sañcintayitvā tu
 niḥśvasya ca punaḥ punaḥ |
 jagāma vēgēna tadā
 vasiṣṭhaṃ paramaujasam || 1.54.5 ||

nirdhūya tāṃstadā bhr̥tyā -
 ṇśataśaḥ śatrusūdana |
 jagāmānilavēgēna
 pādamūlaṃ mahātmanaḥ || 1.54.6 ||

śabalā sā rudantī ca
 krōśantī cēdamabravīt |
 vasiṣṭhasyāgrataḥ sthitvā
 rudantī mēghaniḥsvanā || 1.54.7 ||

bhagavan kiṃ parityaktā
 tvayāhaṃ brahmaṇaḥ suta |
 yasmād rājabhaṭā māṃ hi
 nayantē tvatsakāśataḥ || 1.54.8 ||

ēvamuktastu brahmarṣi -
 ridaṃ vacanamabravīt |
 śōkasantaptahr̥dayāṃ
 svasāramiva duḥkhitām || 1.54.9 ||

na tvāṃ tyajāmi śabalē
 nāpi mē'pakṛtaṃ tvayā |
 ēṣa tvāṃ nayatē rājā
 balānmattō mahābalaḥ || 1.54.10 ||

nahi tulyaṃ balaṃ mahyaṃ
 rājā tvadya viśēṣataḥ |
 balī rājā kṣatriyaśca
 pṛthivyāḥ patirēva ca || 1.54.11 ||

iyamakṣauhiṇī pūrṇā
 gajavājirathākulā |
 hastidhvajasamākīrṇā
 tēnāsau balavattaraḥ || 1.54.12 ||

ēvamuktā vasiṣṭhēna
 pratyuvāca vinītavat |
 vacanaṃ vacanajñā sā
 brahmarṣimatulaprabham || 1.54.13 ||

na balaṃ kṣatriyasyāhu -
 rbrāhmaṇā balavattarāḥ |
 brahman brahmabalaṃ divyaṃ
 kṣātrācca balavattaram || 1.54.14 ||

apramēyaṃ balaṃ tubhyaṃ
 na tvayā balavattaraḥ |
 viśvāmitrō mahāvīrya -
 stējastava durāsadam || 1.54.15 ||

niyuñkṣva mām mahātēja -
 stvaṃ brahmabalasambhṛtām |
 tasya darpaṃ balaṃ yatnaṃ
 nāśayāmi durātmanaḥ || 1.54.16 ||

ityuktastu tayā rāma
 vasiṣṭhastu mahāyaśāḥ |
 sṛjasvēti tadōvāca
 balaṃ parabalārdanam || 1.54.17 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 surabhiḥ sāsrjat tadā |
 tasyā humbhāravōtsṛṣṭāḥ
 pahlavāḥ śataśō nṛpa || 1.54.18 ||

nāśayanti balaṃ sarvaṃ
 viśvāmitrasya paśyataḥ |
 sa rājā paramakruddhaḥ
 krōdhavisphāritēkṣaṇaḥ || 1.54.19 ||

pahlavān nāśayāmāsa
 śastrairuccāvacairapi |
 viśvāmitrārditān dṛṣṭvā
 pahlavāñśataśastadā || 1.54.20 ||

bhūya ēvāsṛjad ghōrā -
 ñchakān yavanamiśritān |
 tairāsīt saṃvṛtā bhūmiḥ
 śakairyavanamiśritaiḥ || 1.54.21 ||

*prabhāvadbhirmahāvīryai -
rhēmakiñjalkasannibhaiḥ |
tīkṣṇāsipaṭṭiśadharai -
rhēmavarṇāmbarāvṛtaiḥ || 1.54.22 ||*

*nirdagdhaṃ tadbalaṃ sarvaṃ
pradīptairiva pāvakaiḥ |
tatō'strāṇi mahātējā
viśvāmitrō mumōca ha |
taistē yavanakāmbōjā
barbarāścākulīkṛtāḥ || 1.54.23 ||*

*|| ityārṣe śrīmadrāmāyaṇe vālmikīye ādikāvyē
bālakāṇḍe catuḥ pañcāśaḥ sargaḥ ||*